

**Handlingsplan för att förebygga och ingripa
i mobbning inom småbarnspedagogiken i
Korsnäs kommun**

FÖRORD

I september 2018 tillsattes en arbetsgrupp bestående av representanter från daghemmen i Korsnäs kommun för att revidera *K5 antimobbingsplan – handlingsplan för att förebygga och ingripa i mobbning bland barn under skolåldern* (2011).

Målet med handlingsplanen är att synliggöra och konkretisera det mobbningsförebyggande arbetet i den pedagogiska verksamheten vid Korsnäs kommuns daghem. Till grund för handlingsplanen ligger FN:s konvention om barnets rättigheter, *Lagen om småbarnspedagogik* (2018), *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (2018), Korsnäs kommuns lokala plan för småbarnspedagogik (2017) samt Folkhälsans mobbningsförebyggande material.

Handlingsplanen för att förebygga och ingripa i mobbning inom småbarnspedagogiken i Korsnäs kommun börjar med en allmän gemensam del om mobbning och mobbningsförebyggande arbetssätt och avslutas med varje daghems och avdelnings egen handlingsplan mot mobbning. Sist i planen finns en dokumentationsblankett som uppgörs vid iakttagelser av mobbning och trakasserier. Varje enhet ska årligen uppgöra och uppdatera enhetsplanen senast sista oktober. I det årliga uppgörandet av handlingsplanen ska enhetens alla pedagoger, vårdnadshavare och barn vara delaktiga. Utvärdering av planen görs enhetsvis minst en gång i året.

I handlingsplanen för att förebygga och ingripa i mobbning inom småbarnspedagogiken i Korsnäs kommun avser benämningen *pedagoger* de anställda som arbetar i barngrupperna. Benämningen *personal* avser alla anställda inom småbarnspedagogiken.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter har varje barn rätt till skydd mot fysiskt och psykiskt våld (artikel 19).

I *Lagen om småbarnspedagogik* (10 §) står det att ”den småbarnspedagogiska miljön ska vara utvecklande, främja lärande och vara hälsosam och trygg med beaktande av barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter”. I *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (2018) står det att barnet ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier med hjälp av systematiskt förebyggande åtgärder och omedelbart ingripande. Avgörande för att förebygga mobbning är att stödja barnens kamratrelationer och hela gemenskapens välbefinnande. Personalen har en central roll när det gäller att stödja barnen i att träna och utveckla sociala och emotionella färdigheter.

VÄRDEGRUND OCH VERKSAMHETSKULTUR

Värdegrunden i handlingsplanen för att förebygga och ingripa i mobbning inom småbarnspedagogiken i Korsnäs kommun omfattar att barnets bästa kommer i första hand. Barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd. Barnets åsikter och kultur ska beaktas. Barn, vårdnadshavare och pedagoger ska behandlas respektfullt, jämlikt och får inte diskrimineras. Alla ska känna sig välkomna till daghemmet. Värdegrunden utgår från Korsnäs lokala plan för småbarnspedagogik som i sin tur baserar sig på Grunderna för planen för småbarnspedagogik och Lagen om småbarnspedagogik. Ur förebyggande och ingripande perspektiv ska följande beaktas:

- barnets fysiska, psykiska och emotionella grundbehov tillfredsställs
- barnet ska få utvecklas och lära sig i egen takt med stöd av pedagogerna
- utgångspunkten är barnets intressen och behov, verksamheten ska ge positiva upplevelser för barnet
- miljön ska beaktas ur ett fysiskt, psykiskt och emotionellt perspektiv som är utvecklande för barnet
- arbetssättet utgår från barnets behov och ska vara bemötande och bekräftande
- småbarnspedagogiken ska vara likvärdig oberoende av kön och kultur
- pedagogerna identifierar barnets individuella behov av stöd och tar vid behov hjälp av mångprofessionella samarbetspartners
- pedagogerna ska ge barnet redskap för att utveckla sina sociala färdigheter och vara en god förebild
- barnets önskemål, intresse och individuella behov ska stå i fokus vid planering och genomförande av verksamheten
- barnets plan för småbarnspedagogik, som görs i samarbete med vårdnadshavare och barnet, är utgångspunkten för att främja barnets trygghet, välbefinnande och utveckling

”Personalen ska vägleda barnen att handla i enlighet med värdegrunden och att diskutera värderingar och ideal. Ingen form av mobbning, rasism eller våld ska accepteras.” (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018)

Verksamhetskulturen inom det mobbningsförebyggande arbetet ska uppmuntra till ett respektfullt och positivt bemötande, trygga relationer och samarbete mellan barn, pedagoger och vårdnadshavare. I en trygg gemenskap tar man itu med konflikter och man lär sig att lösa dem konstruktivt. Att lära sig kommunicera med varandra samt att värna om vänskap och goda relationer är utgångspunkten för en fungerande gemenskap.

DEFINITION PÅ MOBBNING

”En person är mobbad när han/hon, upprepade gånger och under en viss tid blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer” (Olweus, 1973)

”Mobbning är ett aggressivt beteende med vilket man gör någon illa fysiskt eller psykiskt och att handlingarna är återkommande, avsiktliga och riktar sig mot en försvarslös” (Salmivalli, 2003)

Skillnaden mellan mobbning och en konflikt:

- konflikt förekommer mellan jämnstarka barn
- vid mobbning finns en maktobalans mellan mobbare och mobbningsoffer

En enskild handling kan även upplevas kränkande och kan ha långsiktiga följder. Mobbning kan indelas i *fysisk*, *verbal* och *psykisk* mobbning.

Fysisk mobbning kan vara att slå, knuffa, sparka, dra krokben, stå som hinder, riva i kläder, knipa, kasta stenar och sand, störa och söndra lekar.

Verbal mobbning kan vara att skälla eller skymfa, kalla vid öknamn, retas, håna, kommentera kläder, hår m.m., prata bakom ryggen, låta bli att tala med någon, tiga då någon tilltalar en.

Psykisk mobbning kan vara att hota, manipulera, utöva utpressning, göra miner och grimaser, utesluta, ändra på lekens regler, prata bakom ryggen.

Perren (2000) nämner även en fjärde typ av mobbning, ***objektrelaterad mobbning***, som kan vara att t.ex. gömma och ha sönder andras saker.

Mobbning är ett gruppfenomen, vilket betyder att mobbning sällan utförs av endast en person, utan det finns så gott som alltid flera inblandade. Det mobbningsförebyggande arbetet ska därför involvera hela barngruppen. När mobbning definieras är det viktigt att lyssna till barnen och deras erfarenheter och göra dem delaktiga. Mobbning kan vara ett laddat och svårt begrepp för barn och därför är det istället bättre att i samtal med barn förklara varför den aktuella handlingen inte är godtagbar.

Ett mobbningsförebyggande arbetssätt innebär att lära barnen samspejsfärdigheter och empatiförmåga samt att stöda moralutvecklingen. Vid ett mobbningsförebyggande arbete inom småbarnspedagogiken är det goda/negativa handlingar som är utgångspunkt i samtal med barn. Pedagoger ska lägga mindre tyngdpunkt på huruvida en viss handling ska definieras som mobbning eller inte. Att peka ut barn som mobbare/mobbningsoffer kan vara skadligt.

FÖREBYGGANDE OCH UPPTÄCKANDE AV MOBBNING

Mobbningsförebyggande arbete är att stärka handlingar som är hänsynsfulla mot andra, trygga mänskliga relationer samt skapa en god atmosfär där alla kan uppleva gemenskap och delaktighet.

Ett tidigt ingripande gör att ett oönskat beteende inte hinner utvecklas till mobbning och att handlingsmönster inte hinner bli befästa. Mobbning förekommer oftast i den fria leken inom- och utomhus och i övergångsskeden (rutinbyten). Varje avdelning har till uppgift att identifiera vilken miljö och vilka situationer som inbjuder till mobbning och trakasserier under en dag. Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter ska värdesättas. Genom delaktighet utvecklar barnet förståelse för gemenskap, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Sensitivt bemötande och en känsla av att bli sedd och hörd på ett positivt sätt stärker barnets delaktighet och underlättar en god kontakt till pedagoger och andra barn.

Pedagogen:

- använder i den småbarnspedagogiska verksamheten ett mobbningsförebyggande arbetssätt som förutsätter att pedagogerna genast tar itu med mobbning då den uppstår
- är en god förebild som är närvarande i verksamheten, och finns där som hjälp och stöd
- förklarar rätt och fel enligt finska normer

- respekterar och är lyhörd för barnets känslor och integritet
- arbetar kontinuerligt med att skapa en positiv vi-anda och goda relationer både i barngruppen och bland personalen
- skapar en trygg miljö där alla känner sig sedda och hörda
- ser över dagsrutinerna så att en vuxen har kontroll och bestämmer ordningen i kösituationer, sagor och samlingar etc.
- ska göra barnen medvetna om att negativa handlingar kan såra och skada andra barn
- ska ingripa innan negativa handlingar blir regelbundna och systematiska
- tänker på hur barnens namn används och hittar inte på egna namn, undviker t.ex. lilla Ida, stora Ida, Ida-Pida
- samarbetar med vårdnadshavare i mobbningsituationer och i det mobbningsförebyggande arbetet
- eftersträvar ärlighet och ett öppet samspel i kontakten med vårdnadshavare
- diskuterar kamratrelationer med vårdnadshavare under föräldrasamtal
- ges möjlighet till fortbildning
- informerar nyanställda och vårdnadshavare om handlingsplanen
- tar hjälp av aktuell litteratur som stöder kamratrelationer och mobbningsförebyggande arbete
- beaktar tystnadsplikten

”Förebyggande av mobbning grundar sig på den vuxnas granskning av sina egna normer och attityder, sitt eget förhållningssätt till varje barn, barngruppen och arbetsgemenskapen. Vuxna bör ge goda modeller för samvaro och konfliktlösning.” (Folkhälsans mobbningsförebyggande material, Kompiskonst)

I den småbarnspedagogiska verksamheten:

- uppgörs årligen enhetsplanen för att förebygga och ingripa i mobbning anpassad enligt den aktuella barngruppen
- dokumenterar vi iakttagelser av mobbning och trakasserier då mobbning upptäcks samt gör en handlingsplan för hur vi går vidare (dokumentationsblanketten finns sist i denna plan)
- ger vi redskap för att utveckla barnets sociala och emotionella färdigheter
- uppmuntrar vi barnen att komma och berätta och stöder dem i konflikthantering

- kommenterar och diskuterar vi känslor, ansiktsuttryck och kroppshållning hos personer i böcker, samt använder återkommande kompiseman, drama, lekar, massage och pedagogiskt material (Start, Stegen, EQ-dockor, Kompisväskan, Kompiskonst, Dagsfredsspelet)
- är vi uppmärksamma på barnens språkbruk, kroppsspråk, miner och handlingar
- är det varje personals ansvar att observera och dokumentera mobbningsiakttagelser
- är det varje personals ansvar att vid behov ingripa och stöda i konfliktsituationer
- delar vi in barnen i smågrupper
- sätter vi ord på barnets känslor (t.ex. jag ser att du är arg, ledsen, glad) och samtidigt får barnet verktyg att själv sätta ord på sina känslor.
- diskuterar vi inom barngruppen och gör överenskommelser om hur och när vi ber om förlåtelse (verbalt, handlingar, tecken)
- utesluter vi inga barn t.ex. genom straffbänk utan löser konflikter med pedagogisk professionalitet (diskussioner, pedagogiska hjälpmedel)

”Mobbing, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbing, ingripa vid mobbing och förebygga mobbing medvetet och systematiskt. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att upptäcka och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt.” (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018)

Vårdnadshavare:

- bör vara medvetna om att hemmets värderingar avspeglar sig i barnets sätt att bemöta sina jämnåriga och fungera tillsammans med dem
- fungerar som modell för barnet, inställningar och sättet att tala om andra barn, föräldrar eller personal kan smitta av sig
- ombeds vara öppna och berätta om sin eventuella oro för barnet till pedagogerna
- uppmuntras att samtala med sitt barn om barnets kamratrelationer på dagis
- uppmuntras att bjuda hem olika barn för att ge erfarenhet av många kompisrelationer
- uppmuntras att hålla kontakt med vårdnadshavare till barnets vänner
- bör följa med och stöda barnet i lekar på fritiden

- ska ta det barnet berättar på allvar
- är uppmärksam på om barnet inte vill gå till dagis, tar reda på vad det beror på och är uppmärksam på om barnet har magont eller huvudvärk, är irriterat och gråter eller om barnets beteende förändras
- deltar i föräldramöten och olika aktiviteter som ordnas på dagis
- uppmuntrar barnet att visa respekt för andra och övar sociala färdigheter tillsammans med barnet
- bör fundera över sina värderingar beträffande fostran - främjar hemmets värderingar mobbning? (T.ex. är det naturligt att pojkar slåss och att flickor endast kan leka två och två?)
- bör tänka på hur man pratar om andra personer i barnets närvaro
- uppmuntras att våga sätta gränser och säga nej till negativa handlingar
- bör ge barnet positiv bekräftelse och uppmuntran för att stärka barnets självkänsla
- bekräftar att alla känslor är tillåtna men att vissa handlingar inte är det
- stöder sitt barn genom att vara närvarande och sätta ord på barnets känslor
- som talar om vänskap, konflikter och mobbning med sitt barn inger ett förtroende att komma och berätta ifall barnet upplever att det själv eller någon annan i gruppen blir utsatt för mobbning
- som har ett barn som mobbat andra, förklarar att barnet gjort fel, men skuldbelägger inte barnet utan utreder situationen
- samtalar med sitt barn om kalasinbjudningar och ansvarar för att inget barn känner sig utanför
- ber att få läsa *Handlingsplanen för att förebygga och ingripa i mobbning inom småbarnspedagogiken i Korsnäs kommun*

”I fall av trakasserier, mobbning eller våld diskuterar personalen med barnens vårdnadshavare och söker lösningar tillsammans.” (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018)

AVSLUTANDE ORD

Det är svårt att utarbeta sådana anvisningar eller lösningsmodeller som passar alla mobbningsituationer eftersom varje mobbnings- och konfliktsituation är olik. Det är alltid den vuxnas ansvar att ingripa när någon behandlas illa. För den som kränker och mobbar andra, och för dem som ser på, är det viktigt att få tydlig respons på att beteendet inte är accepterat. Barnet som blir utsatt behöver känna att situationen blir tagen på allvar och att det stöd som behövs ges på daghemmet.

KÄLLFÖRTECKNING:

FN:s konvention om barnets rättigheter. 1990.

Lagen om småbarnspedagogik. 2018.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik. 2018.

Lokal plan för småbarnspedagogik, Korsnäs kommun. 2017.

Stoor-Grenner, Maria, Kirves, Laura. 2010. Mobbar även små barn?

Stoor-Grenner, Maria, Kirves, Laura. 2011. Mobbningsförebyggande arbete inom småbarnsfostran, att utarbeta en handlingsplan för att förebygga och ingripa i mobbning.

Folkhälsans mobbningsförebyggande material.

ENHETSPLAN FÖR FÖREBYGGANDE OCH INGRIPANDE I MOBBNING

Enhetsplanen för att förebygga och ingripa i mobbning uppgörs årligen enhets- eller avdelningsvis. De aktuella vårdnadshavarna och barnen görs delaktiga med sina åsikter på ett sätt som passar för året. Observationer i barngruppen kan ligga som grund för barnens del då det gäller barn som ännu inte verbalt kan uttrycka sig.

Avdelning och ålder på barnen: _____

Ansvarig på vår avdelning detta år för att uppgöra och utvärdera planen är: _____

VÅRDNADSHAVARNA GÖRS DELAKTIGA I DET MOBBNINGSFÖREBYGGANDE ARBETET
DETTA ÅR GENOM:

BARNEN GÖRS DELAKTIGA I DET MOBBNINGSFÖREBYGGANDE ARBETET DETTA ÅR GENOM:

Verksamhetsinnehåll - så här jobbar vi mobbningsförebyggande under året:	Mål:	Ansvarig:	När under året:	Dokumenteras:

Verksamhetsinnehåll - så här jobbar vi mobbningsförebyggande under året:	Mål:	Ansvarig:	När under året:	Dokumenteras:

Uppgjord den: _____ Utvärderad den: _____

DOKUMENTATIONSBLANKETT VID IAKTTAGELSER AV MOBBNING OCH TRAKASSERIER

Om en situation som enligt definitionen på mobbning inträffar i den småbarns-pedagogiska verksamheten ifylls denna dokumentationsblankett av iakttagaren till händelsen. Vårdnadshavare till både mobbare och offer kontaktas för att kunna ge stöd och information hemifrån. Alla pedagoger som jobbar med barnen som varit inblandade i händelsen informeras för att framöver kunna förebygga och ingripa i eventuellt nya trakasserier/mobbningssituationer.

Datum: _____

Iakttagare: _____

Vilka inblandade
Vad har hänt
Vad har vi gjort
Hur kan vi gå vidare
Uppföljning

Namn: _____

